

Українська бібліотечна асоціація

**Національна академія керівних кадрів
культури і мистецтв**

**VII Міжнародна науково-практична
конференція**

**«Сучасна інформаційно-бібліотечна освіта:
європейські орієнтири»**

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

1-4 березня 2017 року, смт. Славське Львівської обл.

Київ 2017

VII Міжнародна науково-практична конференція «Сучасна інформаційно-бібліотечна освіта: європейські орієнтири»: збірник матеріалів / Укр. бібл. асоц. ; редкол. : В. С. Пашкова, О. В. Воскобойнікова-Гузєва, В. В. Загуменна, І. О. Шевченко, Я. Є. Сошинська. – Електрон. вид. – Київ : УБА, 2017. – 91 с.

ISBN 978-966-97569-6-1

Наукове видання вміщує доповіді та виступи учасників міжнародної науково-практичної конференції Української бібліотечної асоціації – відомих науковців та фахівців, що представляють бібліотеки і вищі навчальні заклади.

У матеріалах збірника розкрито європейський та національний контекст безперервної інформаційно-бібліотечної освіти, а саме: нове покоління освітніх програм, проблеми стандартизації вищої бібліотечно-інформаційної освіти та її розвиток в сучасних соціально-економічних умовах, інноваційні та економічні аспекти підготовки фахівців, інформальна освіта та медіакультура бібліотекаря тощо. Окремою проблемою конференції стала наукова обробка інформаційних ресурсів. Низку статей присвячено діяльності сучасних бібліотек, зокрема ресурсному потенціалу та проектному менеджменту.

Рекомендовано до друку Президією Української бібліотечної асоціації, протокол №2 від 14 лютого 2017 р.

Редакційна колегія:

В. С. Пашкова, доктор історичних наук, доцент

О. В. Воскобойнікова-Гузєва, доктор наук із соціальних комунікацій, старший науковий співробітник

В. В. Загуменна, кандидат педагогічних наук, професор

І. О. Шевченко, кандидат педагогічних наук, доцент

Я. Є. Сошинська, кандидат історичних наук, доцент

Зміст

Розділ 1. Безперервна інформаційно-бібліотечна освіта: європейський та національний контекст.....5

Шевченко І. О. Європейський контекст освітніх програм: від розробки до впровадження та ефективність для бібліотечної практики.....5

Соляник А. А. Сучасні проблеми стандартизації вищої бібліотечно-інформаційної освіти в Україні.....11

Хіміч Я. О. До проблеми формування компетентностей здобувачів вищої освіти спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа».....17

Прокопенко Л. С. Актуальні питання бібліотечно-інформаційної освіти на порядку денному Секції освіти і підготовки кадрів ІФЛА.....19

Салата Г. В. Безперервна бібліотечно-інформаційна освіта в сучасних умовах соціально-економічного розвитку України: нотатки до проблеми.....25

Розділ 2. Організація і методика підготовки фахівців: виклики часу.....30

Ржеуський А. В., Веретеннікова Н. В., Кунанець Н. Е. Інноваційні підходи до підготовки бібліотечних фахівців в інформаційному суспільстві.....30

Кулик Є. В. Інформальна освіта бібліотекаря: сучасні можливості набуття нових компетентностей.....35

Кузьменко О. І. Інформаційна та медіакультура як важливий чинник розвитку суспільства знань.....39

Сошинська В. Є. Викладання бібліотечного менеджменту і маркетингу у Київському університеті імені Бориса Грінченка.....42

Барабаш С. І. Структура та завдання освітніх курсів інформаційно-бібліотечного напрямку для студентів технічного університету.....45

Ян Чен. Економічна складова підготовки сучасного бібліотечного фахівця.....49

Сошинська Я. Є. Інтерактивні форми навчання студентів спеціалізації «Медіаменеджмент».....51

Громадська А. І. Національне виховання – невід’ємна складова освітньо-виховного процесу на спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа».....53

Левчук В. М. Профорієнтаційна робота як важлива складова діяльності спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа».....56

Розділ 3. Наукова обробка інформаційних ресурсів.....61

Сербін О. О. Індексування ресурсів в Україні на шляху до інтеграції в міжнародний інформаційний простір.....61

Кириленко О. Г., Багрій І. І. Проблеми індексування документів за Рубрикатором НБУВ і таблицями УДК в аналізі документних потоків з інтелектуальної власності.....64

Липак Г. І., Кунанець Н. Е. Вибір стандарту метаданих для опису консолідованого інформаційного ресурсу соціокомунікаційного середовища «Розумного міста».....68

Розділ 4. Сучасні бібліотеки: освіта, інновації, розвиток.....75

Філіна А. П. Сучасна бібліотека України: завдання та перспективи.....75

Філіна Т. В. Словацька національна бібліотека: історія і сучасність.....78

Пристаї Г. І. Культурно-мистецький контент: генерування ресурсного потенціалу бібліотек та громад.....82

Шовкопляс Х. О. Проектна діяльність відділу краєзнавчої літератури Івано-Франківської ОУНБ ім. І. Франка.....87

кваліфікаційних характеристик професій працівників щодо формулювання сучасних назв професій та вимог до них.

Кваліфікаційні характеристики професій працівників мають корелюватися з компетентностями здобувачів вищої освіти спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» і навпаки.

Джерела:

1. Закон України «Про вищу освіту» / Верховна Рада України; Закон від 01.07.2014 № 1556-VII, Документ 1556-18, чинний, поточна редакція – Редакція від 05.01.2017, підстава 1798-19 [Електронний документ]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

2. Проекти стандартів вищої освіти / Міністерство освіти і науки України. 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» [Електронний документ]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/reforma-osviti/naukovo-metodichna-rada-ministerstva/proekti-standartiv-vishhoyi-osviti.html>.

3. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» / Кабінет Міністрів України; Постанова, Опис від 23.11.2011 № 1341, Документ 1341-2011-п, чинний, поточна редакція – Прийняття від 23.11.2011 [Електронний документ]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF>.

УДК [378:02]:021.64(100)ІФЛА

Прокопенко Лілія Сергіївна

кандидат історичних наук, доцент

Київський університет імені Бориса Грінченка, м. Київ, Україна

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ БІБЛІОТЕЧНО-ІНФОРМАЦІЙНОЇ ОСВІТИ НА ПОРЯДКУ ДЕННОМУ СЕКЦІЇ ОСВІТИ І ПІДГОТОВКИ КАДРІВ ІФЛА

2014 р. один із провідних структурних підрозділів Міжнародної федерації бібліотечних асоціацій та установ (ІФЛА) – Секція освіти і підготовки кадрів – відзначив своє 40-річчя. Впродовж усього цього періоду Секція була і є сьогодні потужним осередком міжнародної співпраці фахівців різних країн світу у напрямі розбудови бібліотечно-інформаційної освіти і безперервного професійного навчання.

Наразі основною метою діяльності Секції освіти і підготовки кадрів визначається сприяння покращенню якості бібліотечної освіти у всьому світі та підвищенню академічного статусу професії шляхом міжнародного визнання кваліфікаційних характеристик бібліотечних кадрів [1, с. 144].

Особливий інтерес фахівців зосереджено на питаннях всебічного розвитку, підвищення рівня та підтримці бібліотечно-інформаційної освіти у всьому світі; зміцнення зв'язків між фундаментальною освітою та безперервним професійним розвитком бібліотечних фахівців; пильна увага приділяється інтеграції зусиль усіх зацікавлених у поліпшенні якості бібліотечно-інформаційної освіти сторін, зокрема, викладачів, роботодавців, представників професійних об'єднань та органів державної влади, відповідальних за акредитацію освітніх програм [2, с. 103-104].

У розвиток основних цінностей і місії ІФЛА Секція спрямовує свої зусилля на запровадження в освітній процес високих стандартів бібліотечно-інформаційного обслуговування та професійної практики в цілому [3].

У межах усієї Федерації Секція працює як консультативний орган із питань, пов'язаних із бібліотечно-інформаційною освітою. Серед її напрацювань у рамках проєктів останніх років варто відзначити діяльність, спрямовану на підвищення академічного і професійного статусу освітян бібліотечно-інформаційної сфери; розробку рекомендацій щодо забезпечення рівноцінності професійної освіти в різних країнах світу і нострифікації дипломів; підтримку поточного показника освітніх бібліотечно-інформаційних проєктів і програм, закладів, центрів безперервної освіти, а також національних освітніх стандартів у галузі; забезпечення мультикультурних принципів ІФЛА; поширення інформації про інноваційні освітні програми і творчі методики викладання у бібліотечно-інформаційних вищих школах; розробку професійних рекомендацій щодо інтеграції знань, навичок і компетенцій як у традиційних, так і у дистанційних освітніх бібліотечно-інформаційних програмах; сприяння розвитку і поширенню культури наукових досліджень проблем бібліотечно-інформаційної освіти та ін. [4, с. 55; 5, с. 130-131].

На виконання окресленої місії Секція освіти і підготовки кадрів формулює конкретні цілі і заходи, передбачені на їх виконання. Зокрема, План дій Секції на 2016-2017 рр. розкриває такі аспекти її діяльності на найближчий період:

I. Сприяння розширенню членства у секції та участі у її роботі всіх зацікавлених осіб, забезпечення надійного поточного інформування про діяльність секції, активізація комунікації як всередині секції, так і за її межами.

Заходи:

1. Підготовка «Інформаційного бюлетеня» секції двічі на рік.
2. Розробка стратегії залучення нових учасників секції.
3. Активна участь у національних та регіональних конференціях та інших заходах, присвячених бібліотечно-інформаційній освіті та підготовці кадрів.

4. Заохочення студентів, особливо через вищі навчальні заклади, до професійної участі в ІФЛА та залучення викладачів з різних країн світу.

II. Просування спеціальних знань і підвищення ролі професійних асоціацій у акредитаційних процесах освітніх бібліотечно-інформаційних програм.

Заходи:

1. Розвиток і популяризація професії шляхом розробки стандартів, проведення наукових досліджень і проектів.

2. Підтримка співробітництва з іншими структурними підрозділами ІФЛА та організація спільних заходів, спрямованих на розвиток фахової освіти.

3. Підтримка наукової діяльності студентів, зокрема, організація і проведення Конкурсу студентських наукових робіт.

III. Оцінювання якості освіти.

Заходи:

1. Проведення дослідження, спрямованого на визначення показників якості освіти.

2. Розробка міжнародних критеріїв оцінювання якості бібліотечно-інформаційної освіти і підготовки кадрів [3].

Розглянемо діяльність Секції освіти і підготовки кадрів, спрямовану на реалізацію Плану дій 2016-2017 рр.

Напередодні Всесвітнього конгресу бібліотечних та інформаційних працівників та 82 Генеральної конференції та сесії Ради ІФЛА, що відбувся 13-19 серпня 2016 р. у м. Дублін (штат Огайо, США), Секція освіти і підготовки кадрів спільно з Секцією теорії та наукових досліджень у галузі бібліотекознавства організувала і провела засідання на тему «Міжнародне оцінювання якості бібліотечно-інформаційних освітніх програм». Ця зустріч пройшла за підтримки OCLC, Асоціації бібліотечно-інформаційної освіти (ALISE, США), Вищої бібліотечно-інформаційної школи та бібліотеки Університету штату Іллінойс в м. Урбана-Шампейн (США).

Метою зустрічі стало вивчення можливостей створення міжнародних інструментів оцінювання якості програм вищої бібліотечно-інформаційної освіти та безперервного професійного розвитку бібліотечних та інших інформаційних фахівців. Завданням такого міжнародного протоколу оцінювання є підтримка співробітництва і взаємодії між вищими навчальними закладами різних країн світу, забезпечення еквівалентності ступенів і дипломів, а також сприяння обміну досвідом навчання.

Розвиток такої співпраці дозволить на міжнародному рівні досягти гармонізації освітніх програм як щодо базового рівня, так і безперервного професійного розвитку бібліотечних та інформаційних працівників.

До обговорення на засіданні «Міжнародне оцінювання якості бібліотечно-інформаційних освітніх програм» були подані наукові доповіді і прикладні проекти, панельні презентації, які висвітлюють інноваційні й оригінальні проекти в обговорюваній сфері, розкривають сучасний стан та дають оцінку перспектив, а також прогнозують можливі ризики в оцінці бібліотечно-інформаційних та суміжних освітніх програм.

Впродовж зустрічі члени секцій акцентували увагу на таких питаннях:

- сучасні моделі оцінювання бібліотечно-інформаційних освітніх програм і можливості їх адаптації до міжнародного використання;
- вивчення необхідності і можливості розширення оцінки якості бібліотечно-інформаційної освіти за межі традиційних бібліотечної, архівної та музейної справ;
- вибір найкращих моделей як акредитації всієї освітньої програми чи освітнього рівня в цілому, так і сертифікаційної моделі окремого випускника;
- з'ясування можливості гармонізації стандартів або навіть вибору єдиного для оцінювання якості бібліотечно-інформаційної освіти у всіх країнах світу;
- ступінь гнучкості оцінювання якості щодо можливих майбутніх змін у бібліотечно-інформаційній освіті;
- визначення переліку професійних і особистісних компетентностей як складової бібліотечно-інформаційної освітньої програми;
- роль роботодавців в оцінюванні якості бібліотечно-інформаційної освіти;
- визначення кола основних або загальних навчальних курсів як складової бібліотечно-інформаційної освіти, які мають стати об'єктом оцінювання якості;
- співвідношення теорії і практики в оцінюванні якості бібліотечно-інформаційної освіти;
- ступінь відповідності оцінювання якості бібліотечно-інформаційної освіти вимогам ринку праці;
- вибір найприйнятнішої моделі адміністрування оцінювання якості бібліотечно-інформаційної освіти на міжнародному ринку: у межах однієї міжнародної організації або об'єднання подібних організацій тощо [6].

Сьогодні як серед професіоналів, так і серед користувачів зростає усвідомлення перспектив і важливої ролі електронного навчання не тільки у сфері бібліотечно-інформаційної освіти, але і й у межах безперервної освіти фахівців, а також у контексті застосування інноваційних послуг із метою залучення у сферу бібліотечно-інформаційної діяльності нових спільнот.

У контексті теми, запропонованої чільним президентом ІФЛА Донною Шідер, «Заклик до дій» впровадження потужних стратегій електронного навчання у бібліотечній

справі і науковому середовищі набуває особливої актуальності. Цей заклик спонукає найширші кола професіоналів сфери інформаційних технологій активізувати опанування всіх доступних і необхідних платформ, які є складовими інфраструктури цієї сфери.

Учасники Секції освіти і підготовки кадрів у своїх доповідях неодноразово відзначали, що електронне навчання і освіта в онлайн-режимі є потужним і важливим інструментом для освіти та професійної підготовки в цілому і особливо у сфері бібліотечно-інформаційної освіти. Наразі Інтернет є найефективнішим засобом інформаційного виробництва в цілому, а сфера освіти, зокрема, досягла значних успіхів завдяки інноваціям, що їх пропонує Інтернет. Так, мережа дозволяє максимально розширити спектр послуг від простої оперативної віртуальної лекції до всеохоплюючого курсу або програми, які мають нові перспективи для удосконалення наукової, професійної діяльності, сприяють особистісному розвитку членів новітніх спільнот у сучасному суспільстві.

Метою відкритої сесії «Все про е-навчання: зв'язок, співробітництво, спільнота», проведеної Секцією освіти і підготовки кадрів спільно з Секцією інформаційних технологій у рамках останнього Всесвітнього конгресу бібліотечних та інформаційних працівників ІФЛА (2016 р., США), було забезпечення компліментарного охоплення проблем новітніх методик, технологій, організації і функціонування інфраструктури та інших наукових і професійних аспектів електронного навчання.

Серед питань, у дослідженні яких Секція освіти і підготовки кадрів виявляє особливу зацікавленість на сучасному етапі, є такі:

- вплив новітніх інформаційних технологій на бібліотечну освіту;
- викладацький досвід у сфері бібліотечно-інформаційної освіти і підготовки кадрів;
- теоретичні засади і практичний досвід впровадження електронного навчання бібліотекарів і користувачів бібліотек;
- розвиток інфраструктури інтернет-освіти і професійної підготовки кадрів для бібліотек;
- значення електронного навчання для роботодавців, досвід фахівців із розвитку персоналу, планування і продуктивності праці [7].

Отже, Секція освіти і підготовки кадрів активно підтримує розвиток бібліотечно-інформаційної освіти у всьому світі; сприяє процесу реалізації міжнародних директив у відповідності до кваліфікаційних вимог, укладених Секцією впродовж останніх років, розробляє засади реалізації рівноцінності та прозорості освіти, міжнародного визнання дипломів національних бібліотечно-інформаційних освітніх закладів тощо.

Проекти Секції освіти і підготовки кадрів сприяють розвитку співпраці між різними країнами у сфері бібліотечно-інформаційної освіти, надаючи можливість обговорення нагальних проблем і обміну відповідним досвідом. Сьогодні важливим завданням України є долучення до цієї плідної міжнародної співпраці.

Джерела:

1. Прокопенко Л. С. Основні напрями діяльності Відділу ІФЛА «Освіта та наукові дослідження» / Л. С. Прокопенко // «Соціальні комунікації в стратегіях формування суспільства знань»: у 2 ч. : матеріали міжнар. наук. конф., Харків, 26-27 лют. 2009 р. / [ред. кол. В. М. Шейко та ін.]. – Харків : ХДАК, 2009. – Ч. 2. – С. 144-146.
2. Прокопенко Л. С. Міжнародні бібліотечні організації і бібліотечно-інформаційна освіта: діяльність та здобутки / Л. С. Прокопенко // Інформаційна освіта та професійно-комунікативні технології XXI століття: зб. матеріалів VIII Міжнар. наук.-практ. конф., Одеса, 10-12 верес. 2015 р. / під заг. ред. В. Г. Спрінсяна. – Одеса, 2015. – С. 102-113.
3. IFLA section on education and training (SET) Draft Action Plan for 2016-17 [Electronic resource] / IFLA's Education and Training Section // The International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA). – Electronic data. – [S. l.], [2017]. – Mode of access: <http://www.ifla.org/publications/education-and-training-section-strategic-plan?og=64>. – Eng. – The title from the screen. – Last update : 23 January 2016.
4. Прокопенко Л. С. На шляху до рівноцінності, прозорості і визнання дипломів: ІФЛА і бібліотечно-інформаційна освіта [Електронний ресурс] / Л. С. Прокопенко // V Львівський бібліотечний форум «Бібліотек@ – відкритий світ»: зб. матеріалів / Укр. бібл. асоц. ; редкол. : В. С. Пашкова, В. В. Загуменна, І. О. Шевченко, Я. Є. Сошинська, О. В. Васильєв. – Електрон. вид. – Київ : УБА, 2014. – С. 55-57.
5. Прокопенко Л. С. Питання бібліотечно-інформаційної освіти і підготовки кадрів у проектах ІФЛА / Л. С. Прокопенко // Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції до 75-річчя заснування Національної історичної бібліотеки України (м. Київ, 2-3 жовтня 2014 року) / редкол. : Скорохватава А. В. (голова редкол.), Кисельова В. П., Маньковська Р. В. [та ін.]. – Київ, 2014. – С. 129-132.
6. Education and Training Section joint with Library Theory and Research Sections «International Quality Assessment of LIS Education Programs» [Electronic resource] / IFLA's Education and Training Section // The International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA). – Electronic data. – [S. l.], [2017]. – Mode of access: <http://2016.ifla.org/cfp-calls/education-and-training-section-joint-with-library-theory-and-research-sections>. – Eng. – The title from the screen. – Last update : 13 January 2016.
7. All about E-Learning: Connection. Collaboration. Community [Electronic resource] / IFLA's Education and Training Section // The International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA). – Electronic data. – [S. l.], [2017]. – Mode of access: <http://www.ifla.org/node/10191>. – Eng. – The title from the screen. – Bibliographic description based on 08 February 2017.

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**VII Міжнародна науково-практична конференція
«Сучасна інформаційно-бібліотечна освіта:
європейські орієнтири»**

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

1-4 березня 2017 р., смт. Славське Львівської обл.

Електронне видання

Відповідальна за випуск Я. Є. Сошинська
Верстка, макетування, оформлення Р. Р. Лойко

Видавець:

ВГО «Українська бібліотечна асоціація»

04050, м.Київ, вул. Тургенєвська, 83-85

info@ula.org.ua

www.ula.org.ua